

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۱۰/۱۲

نور احمد خالدی

منافع ملی افغانستان

دیدگاه هیأت مذاکره کننده افغان های خارج از کشور

دوازدهم ماه اکتوبر سال 2020

در عصر کنونی اصطلاح منافع ملی و توجه به آن از یکطرف جزو الفبای سیاست خارجی و نظام دیپلماسی کشورها محسوب می شود. از جانب دیگر برداشتهای متفاوت از منافع ملی ریشه اختلافات بنیادی میان سازمانها و جنبشهای سیاسی را بیان میدارد.

تعریف جامع، یکسان و کامل از منافع ملی که مطلقاً برای همه قابل قبول باشد و هیچ نوع ملاحظات را در پی نداشته باشد، کاری است دشوار. زیرا بعضی ها بنابر بر موقف سیاسی و اجتماعی شان تعریف های جداگانه ای از منافع ملی دارند. بطور مثال در حالیکه برای دولت جمهوری اسلامی افغانستان کمکهای اقتصادی و موجودیت نظامی امریکا و متحدین ناتو برای دفاع و تقویت نظام و مقابله با تروریسم در صدر سیاستهای دفاع از منافع ملی قرار دارند؛ برای تحریک طالبان کمکهای اقتصادی و موجودیت نظامی امریکا و متحدین ناتو حکم اشغال نظامی را داشته ختم اشغال در صدر تعریف منافع ملی قرار میگیرد.

منافع ملی یا (National Interests) از بنیادی ترین، اساسی ترین و رایج ترین مفاهیم سیاسی شمرده می شود که محور موضع گیری های سیاسی را تشکیل می دهد. این مفهوم ترکیبی است از دو اصطلاح منافع (Interest) و ملی (National) بنابر آن نخست باید این دو اصطلاح را تعریف کرد و بالای آن توافق نمود.

آنچه مقام محوری را در این مباحثه دارد تعریف اصطلاح "ملی" میباشد زیرا "منافع" وابسته به برداشت ما از آنچه "ملی" میدانیم میباشد. هستند تعدادی از فعالین و احزاب و سازمانهای سیاسی که به موجودیت "ملت افغانستان" معتقد نیستند. برای کسانی که به موجودیت ملت واحد در افغانستان معتقد نیستند منافع ملی نیز وجود ندارد و آنچه موجود است منافع قومی و سمتی میباشد.

شورای همبستگی افغانهای خارج از کشور به موجودیت ملت افغانستان مطابق به تعریف قانون اساسی معتقد است. مطابق به ماده چهارم قانون اساسی افغانستان "حاکمیت ملی در افغانستان به ملت تعلق دارد که به طور مستقیم یا توسط نمایندگان خود آن را اعمال می کند. ملت افغانستان عبارت است از تمام افرادی که تابعیت افغانستان را دارا باشند. ملت افغانستان متشکل از اقوام پشتون، تاجک، هزاره، ازبک، ترکمن، بلوچ، پشه یی، نورستانی، ایماق، عرب، قرغیز، قزلباش، گوجر، براهوی و سایر اقوام می باشد. بر هر فرد از افراد ملت افغانستان کلمه افغان اطلاق می شود."

منافع ملی کشورها اگرچه در کل منافع عمومی جامعه و کشور را مد نظر قرار داده اما از سوی دیگر با نوع نظام سیاسی حاکم نیز مرتبط است. منافع ملی کشورها ریشه در ارزشها دارند. منافع ملی قبل از همه به تفکر ملی ضرورت دارد. در تعریف منافع ملی ارزشهای بنیادی نظام سیاسی حاکم اهمیت بارز دارند. در ماده اول قانون اساسی آمده است که افغانستان، دولت جمهوری اسلامی، مستقل، واحد و غیر قابل تجزیه می باشد. دین دولت جمهوری اسلامی افغانستان، دین مقدس اسلام است. پیروان سایر ادیان در پیروی از دین و اجرای مراسم دینی شان در حدود احکام قانون آزاد می باشند (ماده دوم). از جمله زبانهای پشتو، دری، ازبکی، ترکمنی، بلوچی، پشه یی، نورستانی، پامیری و سایر زبانهای رایج در کشور، پشتو و دری زبانهای رسمی دولت می باشند. نشر مطبوعات و رسانه های گروهی به تمام زبانهای رایج در کشور آزاد می باشد. مصطلحات علمی و اداری ملی موجود در کشور حفظ می گردد (ماده شانزدهم). تطبیق احکام قانون اساسی و سایر قوانین، دفاع از استقلال، حاکمیت ملی و تمامیت ارضی و

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی دلیکنیزی بنی پزوالی د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولی

تأمین امنیت و قابلیت دفاعی کشور از وظایف اساسی دولت می باشد (ماده پنجم). دولت به ایجاد یک جامعه مرفه و مترقی بر اساس عدالت اجتماعی، حفظ کرامت انسانی، حمایت حقوق بشر، تحقق دموکراسی، تأمین وحدت ملی، برابری بین همه اقوام و قبایل و انکشاف متوازن در همه مناطق کشور مکلف می باشد (ماده ششم). دولت سیاست خارجی کشور را بر مبنای حفظ استقلال، منافع ملی و تمامیت ارضی و عدم مداخله، حسن همجواری، احترام متقابل و تساوی حقوق تنظیم می نماید (ماده هشتم).

باوجود تفاوت های بارز در دیدگاه ها در مورد منافع ملی، نقاط مشترکی نیز در بین این دیدگاهها وجود دارد که می توان به طور کلی تعریف نسبتاً قابل قبولی ارائه کرد. منافع ملی عبارت است از: هدف های عام و دایمی که ملت در راه تحقق آنها فعالیت می کند. منافع ملی آن دسته از منافع تلقی می شوند که دولتها به عنوان یک مجموعه و به نمایندگی از ملت هایشان در روابط خود با سایر کشورها در پی تحقق آن می باشند.

منافع ملی از لحاظ درجه اهمیت به سه دسته تقسیم می شوند:

- منافع حیاتی: منفعی که با موجودیت یک دولت در ارتباط است و به هیچ وجه قابل مذاکره نیست.
- منافع مهم: منفعی که دولتها برای حفظ و صیانت آنها در مذاکرات تلاش می کنند.
- منافع حاشیهای: منفعی که تنها برای بالا بردن قدرت چانه زنی یک دولت در مذاکرات ایجاد شده و قابل چشم پوشی اند.

بنابر آن در تعریف از منافع ملی مهم ترین مولفه هایی که در بیشتر تعریف ها از آنها یاد شده در ذیل خلاصه می شوند:

تمامیت ارضی، حاکمیت و استقلال، امنیت ملی، رفاه اقتصادی، ارتقا و حفظ قدرت دفاعی کشور، احترام و حفظ ارزشهای ملی.

با دریغ، چهار دهه جنگ و بحران در افغانستان، تحولات سیاسی و تغییر پی در پی نظامهای سیاسی در کشور ارزش های ملی را نیز دگرگون ساختند.

حضور دو مرتبه بی نظامیان خارجی و پیامد آنها، مداخله جامعه جهانی و کشورهای منطقه در امور افغانستان، وابستگی امنیتی و اقتصادی به کشورهای کمک کننده منافع ملی کشور را به شدت وابسته به منافع کشورهای خارجی ساخته است. این وضعیت، حتی سوال منافع ملی جمعی، ناتو و سایر کشورها و نهادهای بین المللی که جهت کمک و دفاع از ارزش های حیاتی منافع ملی افغانستان در افغانستان قرار دارند را مورد نظر قرار می دهد. این منافع بازگو کننده منافع ملی و جمعی هر یک از اعضا می باشند.

بدین ترتیب، حتی برای مسؤولان بلند پایه دولتی دشوار است تا در شرایط ادامه جنگ، بحران و مداخله تعریف مشخصی از منافع ملی ارائه کنند. یافتن یک توازن مناسب در تعریف منافع ملی از جمله سوالهای اساسی در مقابل سیاستمداران افغانستان میباشد.

اما چیزی که مبرهن است همسان بودن آن ارزش هایی است که در تمام رژیم هایی که طی این چهار دهه در افغانستان حکومت کردند، در شمار منافع ملی شمرده شده و حفظ و صیانت آنها را قوانین اساسی و سایر وثیقه های ملی مسجل ساخته و از وجایب و مکلفیت های درجه یک حکومت و ملت شمرده است. این ارزش ها منافع حیاتی (حفظ حاکمیت ملی، تمامیت ارضی، استقلال و امنیت ملی و هویت اسلامی و افغانی) را شامل اند که به حیث منافع ملی کشور مطرح میباشند. بر مبنای تعریف بالا اکنون می شود از منافع ملی افغانستان، بخصوص در وضعیت جاری تصویری دقیق تر ارائه کرد و عوامل و عناصری را که منافع ملی ما را به خطر می اندازد بصورت آتی شناسایی کرد:

اول- امنیت ملی که شامل تمامیت ارضی و امنیت مردم است؛

دوم- رفاه اقتصادی؛

سوم- ارزشهای اسلامی، فرهنگی، تاریخی، هویت ملی، و ارزشهای مندرجه قانون اساسی بشمول حقوق و آزادیهای مدنی، اجتماعی و سیاسی مردم.

در حال حاضر منافع ملی افغانسنان در زمینه های زیرین به خطر مواجه شده و یا پایمال گردیده است:

- تجاوزات مکرر و متداوم پاکستان در اطراف خط تحمیلی دیورند تمامیت ارضی ما را با خطر مواجه نموده است؛
- ادامه جنگ در افغانستان امنیت جانی و مالی مردم ما را برهم زده سبب کشتار بیدریغ مردم شده و گسترش خدمات دولتی برای بهبود سطح زندگی مردم در اطراف و اکناف را به مشکل مواجه نموده است؛
- ادامه جنگ پروسه انکشاف اقتصادی و اجتماعی را کند نموده و آنرا محدود کرده، استفاده از منابع معدنی و منابع طبیعی کشور را ناممکن ساخته و سبب گسترش اقتصاد جرمی و فساد در کشور گردیده است؛
- هجوم فرهنگی بیگانه ارزشهای فرهنگی ملی و هویت مشخص ملی افغانسنان را با خطر مواجه کرده است. بنابر آن از یکطرف سیاست خارجی حکومت افغانستان باید با عوامل بالا در مقابله باشد در عین زمان اهداف و پالیسیهای تمام سازمانها و جریانهای سیاسی ملی محور باید بر پایه دفاع از منافع ملی فوق الذکر تنظیم یابند.

با توجه به خطرات و عوامل بالا، آتش بس، ختم جنگ و توافق بالای یک مصالحه ملی که مطابق به آن طالبان بصورت عادلانه شامل حیات سیاسی و اجتماعی کشور گردند در صدر منافع ملی افغانسنان قرار دارد. گاهگاهی میان اجزای منافع ملی اختلاف و تضاد موجود میباشد. بطور مثال میان ارزشهای اسلامی، فرهنگ عنعنوی و ارزشهای حقوق بشر و نیازهای زندگی مدنی معاصر. یافتن یک توازن مناسب در این زمینه ها اهدافی اند که در برابر ملت افغانستان و زعامت سیاسی آن قرار دارد.

اکنون که مذاکرات صلح به هدف پایان بخشیدن به جنگ و بحران چهل ساله در دوحه قطر وارد مرحله حساس خود شده است سوال سرنوشت کشور، نوعیت نظام، دستاوردهای دو دهه اخیر جامعه افغانی، سرنوشت جنگجویان طالبان و سوال بازگشت آنها به زندگی صلح آمیز، در دوران پساجنگ مطرح است.

هیات نمایندگی افغانهای دیاسپورا (خارج از کشور) به ابتکار شورای همبستگی افغان های خارج از کشور، به مثابه بزرگ ترین مرکز تجمع افغان های دیاسپورا، خود را مکلف می داند تا به نمایندگی از این کتله عظیم هموطن در روند گفتگوهای صلح افغانستان که همین اکنون در دوحه قطر جریان دارد، نقش فعال داشته باشد تا صدا و تمنیات میلیونی افغانهای خارج از کشور را انعکاس بدهد.

ما معتقدیم که ادامه مداخلات خارجی، تداوم جنگ، سلطه فعالیت های استخباراتی خارجی در کشور و هجوم فرهنگ بیگانه پدیده های منفی اند که به شدت منافع ملی را به خطر مواجه ساخته اند.

افغانهای دیاسپورا به ابتکار شورای همبستگی افغان های خارج از کشور بعد از شور و بحث همه جانبه تصمیم گرفت تا هیاتی را در چهره میانجی بیطرف توظیف کند تا به هدف کمک به طرف های مذاکره کننده صلح در قطر در بر طرف کردن اختلافات شان بر مبنای منافع ملی کشور و در نزدیک ساختن مواضع شان نقش فعال و مثبت داشته باشد.

(پایان)